

وضعیت ساختاری مجلات علوم پزشکی کشور بر اساس شاخص‌های گزینش نمایه‌نامه مدلاین

اعظم شاهبداغی^۱، آرزو فرهادی^۲، مریم شکفته^۳، منوچهر کرمی^۴

مقاله پژوهشی

چکیده

مقدمه: در چند سال اخیر، مجلات علمی- پژوهشی علوم پزشکی کشور از نظر تعداد، روند رو به رشدی داشته است. این مجلات برای نمایه شدن در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی، باید معیارها و استانداردهای لازم را رعایت کنند. این مطالعه، با هدف تعیین میزان انطباق مجلات علوم پزشکی کشور با معیارهای نمایه‌سازی مدلاین انجام شد.

روش بررسی: مطالعه حاضر از نوع توصیفی- کاربردی بود. جامعه مورد پژوهش را کلیه مجلات علمی- پژوهشی مصوب وزارت بهداشت تشکیل داد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، سیاهه کنترلی بود که بر اساس ۱۲ ملاک از معیارهای ساختاری مورد انتظار نمایه‌نامه مدلاین تنظیم گردید. داده‌ها با استفاده از روش‌های آمار توصیفی در نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: کمترین و بیشترین مجموع امتیازات کسب شده مجلات مورد بررسی، به ترتیب ۴ و ۱۲ بود. بیشتر مجلات (۷۸ مجله، ۲۴/۶ درصد) امتیاز ۸ کسب کردند. میانگین امتیازات کسب شده در مجلات مورد بررسی از نظر رعایت معیارهای مدلاین، ۸/۸۶ درصد و میزان تطابق کلی وضعیت ساختاری مجلات علوم پزشکی کشور با شاخص‌های ساختاری نمایه‌نامه مدلاین، ۷۳/۶۸ درصد محاسبه گردید.

نتیجه‌گیری: مجلات علوم پزشکی کشور از نظر رعایت اکثر شاخص‌های ساختاری مدلاین در سطح رضایت‌بخشی قرار دارد، اما از نظر معیارهای میزان رعایت تنوع بین‌المللی هیأت تحریریه مجلات، حمایت انجمن‌های علمی از مجله و ذکر عبارت تعارض توسط نویسندگان، سطح مطلوبی نداشت. رعایت کامل این معیارها توسط مجلات، می‌تواند موجب افزایش شانس نمایه شدن آن‌ها در مدلاین گردد.

واژه‌های کلیدی: نشریات ادواری؛ نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی؛ مدلاین

پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۴/۹

اصلاح نهایی: ۱۳۹۵/۳/۳۱

دریافت مقاله: ۱۳۹۴/۱۲/۱۹

ارجاع: شاهبداغی اعظم، فرهادی آرزو، شکفته مریم، کرمی منوچهر. وضعیت ساختاری مجلات علوم پزشکی کشور بر اساس شاخص‌های گزینش نمایه‌نامه مدلاین. مدیریت اطلاعات سلامت ۱۳۹۵؛ ۱۳ (۳): ۲۰۸-۲۰۳

Web of Science، مدلاین و PubMed قرار گیرند، معتبر شناخته می‌شود (۵). نمایه‌سازی مجلات علمی در نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی، مزایای زیادی دارد که مهم‌ترین آن‌ها، افزایش کیفیت علمی مجله، جذب مخاطبان بیشتر و افزایش تعداد استنادات دریافتی می‌باشد. باید توجه داشت که نمایه‌سازی یک مجله در نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی، موجب افزایش رؤیت‌پذیری و بازیابی بهتر آن در موتورهای جستجو و در نهایت، بالا رفتن تعداد کاربران و خوانندگان مجله

مقدمه

مجلات علمی حوزه پزشکی، یکی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی برای ارایه دهندگان خدمات سلامت به شمار می‌روند (۱). بدون دسترسی به این منابع اطلاعاتی، سلامت بیماران قربانی عدم وجود مبادله اطلاعاتی خواهد شد (۲). امروزه مجلات علوم پزشکی، نقش مهم و حیاتی خود را در سلامت جوامع انسانی به اثبات رسانده‌اند. اهمیت این مجلات به حدی است که وجود مجلات تخصصی در حوزه پزشکی، به منظور ارایه پژوهش‌های حوزه سلامت، برای هر جامعه‌ای ضروری می‌باشد. نکته دیگری که اهمیت بسیاری دارد، دسترسی در زمان مناسب به اطلاعات صحیح و مرتبط است. به این دلیل که اغلب سؤالات متخصصان این حوزه، در حین کار و هنگام مواجه شدن با بیمار پیش می‌آید (۳). علاوه بر این، برای سرعت دادن به تحقیق و پژوهش در جهانی که غافله علم شتابان به جلو حرکت می‌نماید، ضروری است که نتایج تحقیقات علمی دیگران به صورت خلاصه، اما جامع در اختیار باشد. بنابراین، برای صرفه‌جویی در وقت پژوهشگران و شتاب دادن به کارهای علمی، لازم است که نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی، مجلات علمی را شناسایی کنند و محتوای علمی آن‌ها برای استفاده دیگر محققان نمایه‌سازی گردد (۴). امروزه در کشورهای مختلف، پایگاه‌های اطلاعاتی زیادی اقدام به نمایه‌سازی مجلات علمی می‌نمایند، اما از دیدگاه بین‌المللی، مجلاتی که در فهرست مجلات

مقاله حاصل پایان‌نامه کارشناسی ارشد با شماره ۹۳/۱۰۵/ت می‌باشد که با حمایت دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی انجام شده است.

۱- مریم، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

۲- کارشناس ارشد، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، معاونت تحقیقات و فن‌آوری، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران (نویسنده مسؤول)

۳- استادیار، کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، تهران، ایران

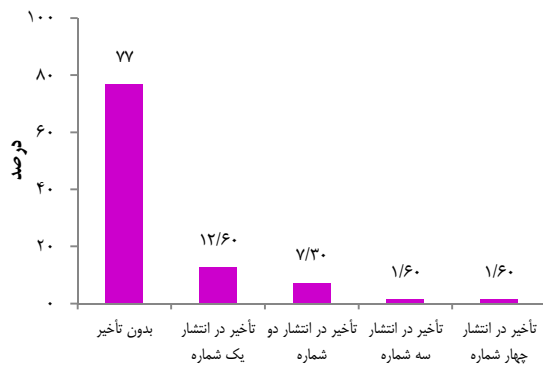
۴- استادیار، آمار زیستی و اپیدمیولوژی، گروه آمار زیستی و اپیدمیولوژی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی همدان، همدان، ایران

وضعیت نمایه‌سازی آن‌ها مشخص شود. از این تعداد، تنها ۱۲ عنوان مجله در مدلاین مورد نمایه‌سازی قرار گرفته بود که از مطالعه خارج شد. ۴ شماره آخر ۳۱۷ مجله‌ای که در مدلاین مورد نمایه‌سازی قرار نگرفته بود، بررسی شد و سیاهه کنترل تنظیم شده برای آن‌ها تکمیل گردید. به منظور ایجاد نظام امتیازدهی به تمامی موارد رعایت معیارهای مورد انتظار، امتیاز ۱ و موارد عدم رعایت معیارها، امتیاز ۰ تعلق گرفت. بر این اساس، دامنه امتیازات بین (۱۲-۰) قرار داشت. میانگین میزان رعایت تک‌تک معیارهای مورد بررسی، محاسبه و به عنوان میزان انطباق کلی تعیین گردید. داده‌ها پس از جمع‌آوری، با استفاده از روش‌های آمار توصیفی در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۰ (version 20, SPSS Inc., Chicago, IL) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

معیارهای انتخاب مجلات توسط نمایه‌نامه مدلاین شامل شاخص‌های مختلف کیفی و ساختاری است. در پژوهش حاضر، به ارزیابی شاخص‌های ساختاری همچون انتشار به هنگام مجله، ذکر پیروی از بیانیه‌های بین‌المللی اخلاق در نشر، ذکر نوع داوری هم‌ترازان، وجود تنوع بین‌المللی در بین نویسندگان مقالات، حمایت انجمن‌های علمی از مجله، تجربه ناشر در انتشار مجلات علمی، چاپ مجله به زبان انگلیسی، چکیده مقالات به زبان انگلیسی، ذکر شماره استاندارد بین‌المللی پایندها، وجود فایل XML مجله، وجود آرشیو پایدار و ذکر عبارت تعارض در منافع پرداخته شد (جدول ۱).

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که از مجموع ۳۱۷ عنوان مجله مورد بررسی، ۲۴۴ مجله (۷۷ درصد) در بازه زمانی از پیش تعیین شده به چاپ رسیده بودند (شکل ۱). ۲۸۶ مجله (۹۰/۲ درصد) اصول و خطمشی‌های اخلاق درون نشر را در قسمت معرفی خود، ذکر کردند.

شکل ۱: درصد فراوانی مجلات نمایه نشده در مدلاین بر اساس میزان تأخیر در انتشار

بیشترین تعداد مجلات مورد بررسی (۴۵/۱ درصد) از اصول Helsinki، ۴۰/۴ درصد از COPE (Committee on Publication Ethics)، ۲/۲۰ درصد از ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors) و ۲/۵۰ درصد از WAME (World Association of Medical Editors) پیروی نمودند (شکل ۲).

می‌شود. در واقع، هرچه خوانندگان و کاربران اینترنت بیشتر به یک مجله دسترسی پیدا کنند، تعداد استنادات به آن مجله بالا می‌رود و در نتیجه، موجب افزایش اعتبار علمی آن می‌شود (۱۰-۶).

معتبرترین پایگاه اطلاعاتی در حوزه علوم زیستی، نمایه‌نامه مدلاین است. این نمایه‌نامه به طور عمده تمامی جنبه‌های نظری و عملی پزشکی (تخصص‌های مختلف علم پزشکی، داروشناسی و داروسازی، بهداشت و مشاغل بهداشتی، دامپزشکی، تغذیه، میکروپزشکی، انگل‌شناسی، قارچ‌شناسی، آموزش بهداشت، پرستاری و مامایی و دندان‌پزشکی) را تحت پوشش خود قرار داده است. مدلاین در واقع همان شکل الکترونیکی و برخط نظام تحلیل و بازیابی مدارک پزشکی یا مدلاز است که در سال ۱۹۷۱ توسط کتابخانه ملی پزشکی در آمریکا به مرحله اجرا درآمد. این پایگاه اطلاعاتی، برای گزینش مجلات، دارای معیارهای کیفی و ساختاری مشخصی است که مجلات مختلف بر اساس این معیارها مورد ارزیابی قرار می‌گیرند. هر ساله مجلات فراوانی از سراسر جهان درخواست نمایه‌سازی خود را به مدلاین ارایه می‌دهند، اما تنها ۲۵-۲۰ درصد از این مجلات جهت نمایه شدن در مدلاین انتخاب می‌شوند. هم‌اکنون، این نمایه‌نامه بیش از ۵۶۰۰ عنوان مجله پژوهشی از سراسر جهان را تحت پوشش خود قرار داده است (۱۱).

در ایران تنها ۱۲ عنوان مجله ایرانی در مدلاین مورد نمایه‌سازی قرار گرفته است (۱۲). مجلات مختلف چنانچه قصد ورود و نمایه شدن در این پایگاه اطلاعاتی را داشته باشند، باید از اصول و معیارهای مورد نظر مدلاین پیروی نمایند تا شانس خود را برای نمایه‌سازی افزایش دهند. بررسی‌های نویسندگان نشان داد که تاکنون پژوهش‌های داخلی و خارجی متعددی مجلات نمایه شده در مدلاین را دست‌مایه پژوهش خود قرار داده‌اند (۱۵-۱۳، ۵). هیچ یک از این پژوهش‌ها، وضعیت ساختاری مجلات علوم پزشکی کشور را بر اساس شاخص‌های گزینش نمایه‌نامه مدلاین مورد بررسی قرار نداده است. از این‌رو، مطالعه حاضر با توجه به اهمیت نمایه‌سازی مجلات و با هدف میزان تطابق وضعیت ساختاری مجلات علوم پزشکی کشور با معیارهای گزینش مجلات نمایه‌نامه مدلاین انجام شد. ارزیابی وضعیت فعلی این مجلات می‌تواند فرصت مناسبی را برای نمایه شدن آن‌ها در مدلاین فراهم آورد.

روش بررسی

این پژوهش از نوع توصیفی-کاربردی بود که با استفاده از روش پیمایشی-توصیفی انجام شد. جامعه مورد مطالعه را ۳۲۹ مجله علمی-پژوهشی مصوب کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور که تا زمان انجام این مطالعه (آذر سال ۱۳۹۳) رتبه علمی-پژوهشی را اخذ کرده بودند، تشکیل داد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، سیاهه کنترل بود که بر اساس ۱۲ معیار از معیارهای ساختاری مورد انتظار نمایه‌نامه بین‌المللی مدلاین که شامل «انتشار به هنگام مجله، ذکر پیروی از بیانیه‌های بین‌المللی اخلاق در نشر، ذکر نوع داوری هم‌ترازان، وجود تنوع بین‌المللی در بین نویسندگان مقالات، حمایت انجمن‌های علمی از مجله، تجربه ناشر در انتشار مجلات علمی، چاپ مجله به زبان انگلیسی، چکیده مقالات به زبان انگلیسی، ذکر شماره استاندارد بین‌المللی پایندها، وجود فایل XML مجله، وجود آرشیو پایدار و ذکر عبارت تعارض یا عدم تعارض در منافع توسط نویسندگان» بود تنظیم گردید.

ابتدا ۳۲۹ مجله مورد مطالعه در پایگاه مدلاین مورد جستجو قرار گرفت تا

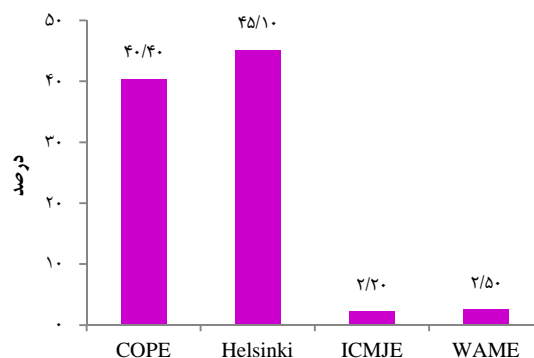
جدول ۱: توزیع فراوانی رعایت یا عدم رعایت مجلات علوم پزشکی از معیارهای انتخاب نمایه‌نامه مدلین

میزان رعایت تعداد (درصد)	میزان رعایت تعداد (درصد)	معیارهای گزینش مجلات در نمایه‌نامه مدلین
۷۳ (۲۳/۰)	۲۴۴ (۷۷/۰)	انتشار به هنگام مجله
۳۱ (۹/۸)	۲۸۶ (۹۰/۲)	ذکر پیروی از بیانیه‌های بین‌المللی اخلاق در نشر
۱۸ (۵/۷)	۲۹۹ (۹۴/۳)	ذکر نوع داوری هم‌ترازان
۱۷۹ (۵۶/۵)	۱۳۸ (۴۳/۵)	وجود تنوع بین‌المللی در بین نویسندگان مقالات
۲۳۳ (۷۳/۵)	۸۴ (۲۶/۵)	حمایت انجمن‌های علمی از مجله
۱۶۱ (۵۱/۱)	۲۶۶ (۸۳/۹)	تجربه ناشر در انتشار مجلات علمی
۱۵۲ (۴۷/۹)	۱۶۵ (۵۲/۱)	چاپ مجله به زبان انگلیسی
۰	۳۱۷ (۱۰۰/۰)	چکیده مقالات به زبان انگلیسی
۰	۳۱۷ (۱۰۰/۰)	ذکر شماره استاندارد بین‌المللی پایندها
۱۳ (۴/۱)	۳۰۴ (۹۵/۹)	وجود فایل XML مجله
۰	۳۱۷ (۱۰۰/۰)	وجود آرشیو پایدار
۲۵۱ (۷۹/۲)	۶۶ (۲۰/۸)	ذکر عبارت تعارض یا عدم تعارض در منافع توسط نویسندگان

امتیازات کسب شده مجلات مورد بررسی، ۴ و ۱۲ بود. بیشترین فراوانی مجلات (۷۸ مجله، ۲۴/۶ درصد)، امتیاز ۸ کسب کردند (شکل ۳).

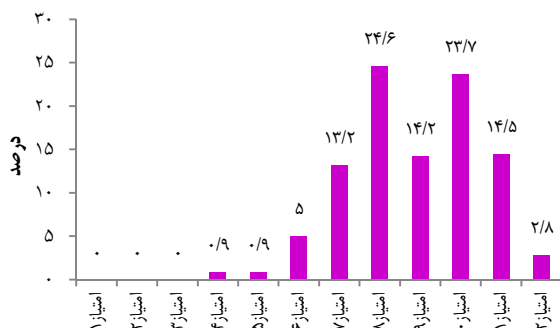
جدول ۲: فراوانی حضور مجلات مورد بررسی در آرشیوهای ملی و بین‌المللی

نام آرشیو	حضور مجلات تعداد (درصد)	عدم حضور مجلات تعداد (درصد)
PubMed Central	۶۶ (۲۰/۸)	۲۵۱ (۷۹/۲)
Open J-Gate	۳۵ (۱۱/۰)	۲۸۲ (۸۹/۰)
DOAJ	۱۱۵ (۳۶/۳)	۲۰۲ (۶۳/۷)
ProQuest	۳۱ (۹/۸)	۲۸۶ (۹۰/۲)
ISC	۳۰۷ (۹۶/۸)	۱۰ (۳/۲)
SID	۲۵۸ (۸۱/۴)	۵۹ (۱۸/۶)
IranMedex	۲۱۹ (۶۹/۱)	۹۸ (۳۰/۹)
Magiran	۲۶۵ (۸۳/۶)	۵۲ (۱۶/۴)

شکل ۲: درصد فراوانی ذکر هر یک از بیانیه‌های اخلاق در نشر در مجلات نمایه‌نشده در مدلین

COPE: Committee on Publication Ethics; ICMJE: International Committee of Medical Journal Editors; WAME: World Association of Medical Editors

شکل ۳: درصد فراوانی مجلات نمایه‌نشده در مدلین بر اساس امتیازات کسب شده

۲۹۹ مجله (۹۴/۳ درصد) فرایند داوری همتایان را ذکر نمودند، ۱۳۸ مجله (۴۳/۵ درصد) در بین نویسندگان خود دارای تنوع بین‌المللی بودند، ۸۴ مجله (۲۶/۵ درصد) مورد حمایت انجمن‌های علمی قرار داشتند، ناشران ۲۶۶ مجله (۸۳/۹ درصد) تجربه انتشار مجلات علمی داشتند، بیش از نیمی از مجلات (۱۶۵ مجله، ۵۲/۱ درصد) به زبان انگلیسی منتشر می‌شوند، تمامی مجلات مورد بررسی دارای چکیده مقالات به زبان انگلیسی و شماره استاندارد بین‌المللی پایندها و آرشیو پایدار بودند (جدول ۲).

۳۰۴ عنوان مجله (۹۵/۹ درصد) در وبسایت خود فایل XML مقالات مجله را قرار داده و تنها ۶۶ عنوان از مجلات (۲۰/۸ درصد) در انتهای مقالات خود عبارت تعارض یا عدم تعارض در منافع توسط نویسندگان را ذکر نموده بودند.

سایر یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که کمترین و بیشترین مجموع

تشکیل دادند (۱۷). پژوهش مردانی و همکاران نشان داد که میزان تولیدات علمی حاصل از مشارکت بین‌المللی نویسندگان، حدود ۲۲ درصد می‌باشد که بسیار پایین‌تر از میزان تولیدات مشارکت نویسندگان داخلی است (۱۸). نتایج مطالعه عرفان‌منش و همکاران حاکی از آن بود که ۸۳/۴ درصد از تولیدات علمی حوزه روان‌شناسی و روان‌پزشکی، از طریق مشارکت علمی نویسندگان داخلی و تنها ۱۶/۶ درصد از تولیدات علمی از طریق مشارکت علمی بین‌المللی تهیه شده‌اند (۱۹).

زبان انتشار مجله همواره مورد توجه پایگاه‌های اطلاعاتی معتبر دنیا قرار دارد. در برخی مطالعات، یکی از بزرگ‌ترین موانع و چالش‌های عدم نمایه‌سازی مجلات، انتشار آن‌ها به زبان فارسی ذکر شده است (۲۰، ۱). همچنین، در این مطالعات ذکر شده است که اغلب بانک‌های اطلاعاتی و سرویس‌های نمایه‌سازی معتبر دنیا، به مجلات انگلیسی زبان توجه ویژه‌ای دارند. با توجه به معیارهای انتخاب مجلات مدلاین، اگر مجله‌ای به زبانی غیر از انگلیسی منتشر شود، وجود چکیده مقالات آن به زبان انگلیسی جهت نمایه‌سازی، ضروری می‌باشد که مجلات این معیار را به میزان ۱۰۰ درصد رعایت نموده‌اند.

با نگاهی به یافته‌های پژوهش حاضر، مشخص می‌شود که کمترین میزان معیار رعایت شده با توجه به معیارهای مورد انتظار نمایه‌نامه مدلاین، مربوط به ذکر عبارت تعارض در منافع و حمایت انجمن‌های علمی از مجله است. با توجه به این که حوزه سلامت در معرض هجوم انواع مختلف تعارض در منافع (اقتصادی و غیر اقتصادی) قرار دارد، مدیران و مسؤولان مجلات مختلف باید سیاست روشنی را در قبال این موضوع اتخاذ نمایند. محور اساسی این سیاست‌ها باید به افشای هرگونه تعارض در منافع از سوی نویسندگان بینجامد. مجلات باید در قسمت راهنمای خود، از نویسندگان بخواهند که هرگونه عدم تعارض یا تعارض در منافع را به هنگام ارسال مقاله خود به سردبیر اعلام نمایند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که تنها ۲۰/۸ درصد از مجلات علوم پزشکی کشور، عبارت تعارض در منافع را در انتهای مقالات خود ذکر کرده بودند. در بین ۲۱۲ مجله مورد بررسی در پژوهش رضاییان و همکاران، ۲۲/۶۴ درصد از مجلات عبارت تعارض در منافع را در انتهای مقالات خود ذکر نموده بودند (۵) که با یافته‌های پژوهش حاضر، هم‌راستا است.

در حالی که یکی از معیارهای انتخاب مجلات در مدلاین، حمایت انجمن‌های علمی و حرفه‌ای از مجله می‌باشد، تنها ۲۶/۵ درصد از مجلات مورد بررسی، مورد حمایت انجمن‌های حرفه‌ای و علمی قرار دارند. لازم است که کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور به این معیار نیز توجه ویژه نماید و سیاست‌های تشویقی ویژه‌ای را به این منظور به کار گیرد.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های این پژوهش، مجلات مورد بررسی از نظر رعایت اکثر شاخص‌های ساختاری در سطح رضایت‌بخشی قرار داشت، اما از نظر میزان رعایت تنوع بین‌المللی هیأت تحریریه مجلات، حمایت انجمن‌های علمی از مجله و ذکر عبارت تعارض یا عدم آن در منافع توسط نویسندگان در سطح مطلوبی قرار ندارد. این در حالی است که این معیارها بیش از معیارهای دیگر مورد توجه کمیته ارزیابی مجلات مدلاین می‌باشد. بنابراین، فقدان حضور مجلات در نمایه‌نامه بین‌المللی مدلاین به علت رعایت ناکامل معیارهای مورد نظر کمیته ارزیابی و انتخاب مجلات می‌باشد. رعایت کامل این معیارها توسط

میانگین امتیازات کسب شده در مجلات مورد بررسی از نظر رعایت معیارهای مدلاین، ۸/۸۶ امتیاز از ۱۲ امتیاز بود. با توجه به میزان میانگین رعایت معیارها، میزان تطابق وضعیت ساختاری مجلات مصوب وزارت بهداشت با شاخص‌های ساختاری نمایه‌نامه مدلاین، ۷۳/۶۸ درصد به دست آمد.

بحث

انتشار به هنگام یا به عبارت دیگر نظم در انتشار، همواره مد نظر نمایه‌نامه‌های بین‌المللی بوده و هست و به عنوان یکی از ضروری‌ترین مقدمات برای همگام شدن با نمایه‌نامه‌های بین‌المللی مطرح است؛ به نحوی که هرگونه تأخیر در چاپ، مانع نمایه شدن در نمایه‌نامه‌های بین‌المللی خواهد شد. از سوی دیگر، بسیاری از نمایه‌نامه‌ها فقط به درخواست ناشرانی پاسخ مثبت می‌دهند که نظم در انتشار را رعایت نموده باشند. از آن‌جا که به طور معمول سردبیران و دیگر دست‌اندرکاران مجلات علوم پزشکی کشور در کنار مسؤلیت‌های متعدد دیگر، در امور مرتبط با مجلات نیز فعالیت می‌کنند و به صورت حرفه‌ای به این امر اشتغال ندارند، اغلب چرخه نشر مجلات با تأخیر روبه‌رو می‌شود؛ به طوری که یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که ۲۳ درصد از مجلاتی که در مدلاین نمایه نشده بود، تأخیر در انتشار داشت. در پژوهش رزم‌گیر حدود ۶۶ درصد از مجلات مورد بررسی، بین ۱ تا ۲۴ ماه تأخیر در انتشار داشتند (۱۶). پژوهش رضاییان و همکاران نشان داد که در بین ۲۱۲ مجله مورد بررسی، ۷۰ عنوان مجله با تأخیر همراه بود (۵). این مسأله نشان می‌دهد که در سال‌های اخیر توجه سردبیران و مدیران مسؤول مجلات به انتشار سر وقت مجلات بیشتر از قبل شده است.

با توجه به این که هدف اصلی انتشار مجلات علوم پزشکی، ارتقای سطح سلامت و توسعه خدمات بهداشتی و درمانی است، مهم‌ترین عملکردی که می‌توان برای این مجلات در نظر گرفت، کنترل کیفیت اطلاعات منتشر شده به منظور اشاعه اطلاعات صحیح و معتبر می‌باشد. معمول‌ترین روشی که مجلات برای تضمین کیفیت اتخاذ می‌نمایند، فرایند داوری هم‌ترازان است. در واقع، این نوع داوری به عنوان شاخص مهمی مورد توجه نمایه‌نامه‌های معتبر بین‌المللی می‌باشد. خوشبختانه، مجلات علوم پزشکی کشور این معیار را به میزان رضایت‌بخشی رعایت نموده‌اند؛ به طوری که مطابق یافته‌های پژوهش حاضر، ۹۴/۳ درصد از مجلاتی که در مدلاین مورد نمایه‌سازی قرار نگرفته بود، فرایند داوری هم‌ترازان را ذکر نموده بود.

یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه علمی، همکاری بین مراکز علمی مختلف در سطح بین‌المللی است. اهمیت همکاری علمی بین پژوهشگران در سطح ملی و بین‌المللی مورد توجه حوزه‌های مختلف علوم می‌باشد. افزایش میزان همکاری محققان در تحقیقات بین‌المللی، حاکی از پویایی فردی و نگرش جمعی به حل مسایل علمی است. این مهم به دلیل استفاده از امکانات و فنون بیشتر، باعث استحکام بخشیدن به نتایج تحقیقات شده است و علاوه بر آن، به دلیل افزایش نویسندگان مقالات و تأیید جمعی، فرایند داوری و نشر را آسان‌تر می‌نماید. میزان همکاری در بین نویسندگان مقالات مجلات علوم پزشکی کشور پایین است و این مجلات در جذب سایر محققان با ملیت‌های مختلف چندان موفق نبوده‌اند؛ به طوری که یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهد که تنها ۴۳/۵ درصد از مجلاتی که در مدلاین نمایه نشده بود، معیار وجود تنوع بین‌المللی در بین نویسندگان مقالات را رعایت نموده بودند. در پژوهش داورپناه و بهروزفر بیش از ۷۷ درصد نویسندگان مقالات علمی بین‌المللی ایران را محققان داخلی

خود، شاخص‌هایی مانند رعایت تنوع بین‌المللی هیأت تحریریه مجلات، حمایت انجمن‌های علمی از مجله و ذکر عبارت تعارض یا عدم آن در منافع توسط نویسندگان را مد نظر قرار دهند.

تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که در دستیابی به اطلاعات همکاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

مجلات می‌تواند موجب افزایش شانس نمایه شدن آن‌ها در مدلاین گردد.

پیشنهادها

پیشنهاد می‌شود که مدیران، مسؤولان و همچنین، دبیرخانه کمیسیون نشریات علوم پزشکی کشور، در ارزیابی و سطح‌بندی هر ساله نشریات، جهت بهبود وضعیت و ایجاد فضای رقابتی بین مجلات، علاوه بر شاخص‌های ارزیابی فعلی

References

- Riahi A, Sohbatih F. Visualization of scientific products and journals at the global level: Casting a glance at Islamic Republic of Iran. *Journal of Modern Medical Information Science* 2015; 1(2): 1-11. [In Persian].
- Ana J. The role of a general medical journal. *BMJ* 2004; 2004: 328.
- Abazari Z, Riahi A, Sohbatih F, Siamian H, Yamin Firoz M. A comparative study of medical journals and articles growth in eastern mediterranean regional office member countries. *Payavard Salamat* 2015; 9(3): 235-48. [In Persian].
- Sabouri A, Mousavi Movahedi A, Amini M. *Directory of citation international journals*. Tehran, Iran: University of Tehran Press; 2009. p. 1-10.
- Rezaeian M, Hadavi M, Bakhtar M, Davvodi Salestani A, Karimeian M. Evaluation the Quality of English and Persian Journals Approved by Commission for Accreditation and Improvement of Iranian Medical Journals (CAIMJ) in 2011: Successes and Challenges. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2014; 13(2): 163-75. [In Persian].
- Noruzi A, Abdekhoda H. How to get Iranian journals better indexed by foreign databases? *Health Inf Manage* 2011; 8(4): 554-65.
- Gasparyan AY, Ayzvazyan L, Kitas GD. Biomedical journal editing: elements of success. *Croat Med J* 2011; 52(3): 423-8. [In Persian].
- Jalalzadeh S. Journal selection criteria indexing benefits in Embase and Scopus. *Depiction of Health* 2013; 4(3): 50-7. [In Persian].
- Shao JF, Shen HY. Coverage of journals from mainland China in the field of emergency medicine by major international biomedicine databases. *Hong Kong Journal of Emergency Medicine* 2015; 22(1): 41-5.
- Poulin S, Tomaszewski R. Open access journals in communication studies: indexing in five commercial databases. *Behav Soc Sci Librar* 2014; 33(1): 3-14.
- U S A National Library of Medicine. Fact sheet medline [Online]. [cited 2015]; Available from: URL: <https://www.nlm.nih.gov/pubs/factsheets/medline.html>
- Iranian Medical Journal [Online]. [cited 2015]; Available from: URL: <http://journalportal.research.ac.ir/>
- Giri R, Chand P, Sen BK. Indian S&T journals in international indexing and abstracting databases: A study. *Annals of Library and Information Studies* 2012; 59(4): 247-79.
- Pena EP, Valero MV, Sicilia J G. Comparative study of journal selection criteria used by MEDLINE and EMBASE, and their application to Spanish biomedical journals. *Proceedings of the 9th European Conference of Medical and Health Libraries*; 2004 Sep 23; Santander, Spain. 2016.
- Aminpour F. The influence of Iranian scientific journals in disseminating medical information. *J Res Med Sci* 2012; 17(2): 171-5.
- Razmgir M. Survey of structural status in Iranian medical English language journals in comparison with ISI criteria for selecting journals for indexing [Thesis]. Tehran, Iran: Iran University of Medical Sciences; 2008. [In Persian].
- Davarpana MR, Behrouzfar H. International visibility of Iranian ISI journals: A citation study. *Aslib Proc* 2009; 61(4): 407-19.
- Mardani A, Najafi A, Sharif moghadam H. Collaboration coefficient of researchers of Tehran University of Medical Sciences in international publications. *J Health Adm* 2013; 16(51): 19-29. [In Persian].
- Erfanmanesh M, Rohani VA, Basirian Jahromi R, Gholamhosseinzadeh Z. Investigating Scientific Collaboration of Iranian Psychology and Psychiatry Researchers. *J Inform Procs Manage* 2014; 29(1): 137-63.
- Aminpour F. The Contribution of academic journals to the university scientific productivity. *J Isfahan Med Sch* 2011; 29(134): 1-9. [In Persian].

The Structural Status of Iranian Medical Journals Based on the Medline Selection Criteria

Azam Shahbodaghi¹, Arezo Farhadi², Maryam Shekofteh³, Manochehr Karami⁴

Original Article

Abstract

Introduction: In recent years, the number of academic medical research journals has increased in Iran. These journals must be based on the standards and criteria required in international indexing databases in order to be indexed. The aim of the present study was to determine the extent to which the medical journals in Iran comply with Medline indexing criteria.

Methods: The current study was a descriptive-applied study. The statistical population consisted of all scientific research journals approved by the Ministry of Health of Iran. The data collection tool was a checklist, which was prepared on the basis of 12 structural criteria extracted from Medline database criteria. The collected data were analyzed using descriptive statistical methods in SPSS software.

Results: The lowest score was 4 and the highest score was 12 for the studied journals. The highest frequency of journals (24.6%) earned a score of 8. According to the structural criteria of Medline, average score of the journals was 8.86. In addition, the degree of compliance of the structural status of Iranian medical journals with the Medline criteria was calculated at 73.68%.

Conclusion: In terms of the majority of the structural criteria of Medline, the studied Iranian medical journals were at a satisfactory level. However, regarding the international diversity of the editorial board, support of scientific societies, and the reporting of conflict of interest by the authors, the studied medical journals were not at a desirable level. Compliance of the journals with the standards can increase their chances of being indexed in Medline.

Keywords: Periodicals; Abstracting and Indexing; Medline

Received: 9 Mar, 2016

Accepted: 29 Jun, 2016

Citation: Shahbodaghi A, Farhadi A, Shekofteh M, Karami, M. **The Structural Status of Iranian Medical Journals Based on the Medline Selection Criteria.** Health Inf Manage 2016; 13(3): 203-8.

Article resulted from MSc thesis No. T/93/105 funded by Shahid Beheshti University of Medical Sciences.

1- Lecturer, Department of Medical Library and Information Science, School of Allied Medical Sciences, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

2- MSc, Department of Medical Library and Information Science, Vice Chancellor for Research and Technology, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran (Corresponding Author) Email: farhadi.arezoo@yahoo.com

3- Assistant Professor, Department of Medical Library and Information Science, School of Allied Medical Sciences, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

4- Assistant Professor, Department of Biostatistics and Epidemiology, School of Health, Hamadan University of Medical Sciences, Hamadan, Iran